

DASKYLEİON'DA DOĞU YUNAN VE DOĞU YUNAN ETKİLİ SERAMİK İTHALATI

Araş. Gör. Dr. Aylin KOÇAK YALDIR
Mersin Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı

Özet

Daskyleion kenti, M.Ö. 7 ve 6. yüzyıllarda, farklı merkez ve bölgelerde üretilmiş, çeşitli stil ve ekolleri temsil eden çok sayıda seramiği ithal edebilmiş ender kentlerden birisidir. Bu merkezde ele geçmiş ithal ürünler arasında, konsantrik daire bezemeli skyphoslar, kuşlu, rozetli, gözlü, meanderli ve bantlı skyphoslar, İonia kylikleri, Orientalizan ve Yaban Keçisi Stili'nde üretilmiş pek çok seramik yer almıştır. Ayrıca, Erken Fikellura ve Fikellura seramikleri de kentte bulunmuş önemli eserler arasındadır. Daskyleion'un ithal etmiş olduğu Doğu Yunan ve Doğu Yunan etkili seramiklerin, Güney İonia bölgesinden başlayarak (Miletos, Kalabaktepe atölyeleri), Kuzey İonia (Klazomenai, Teos, Smyrna, Kuşlu skyphos atölyeleri), Aiolis ve Lydia (Sardis ve çevresi) bölgeleri ile Samos ve Khios adalarına dek uzanan geniş bir üretim sahasının ürünleri oldukları anlaşılmaktadır. Bu seramiklerin ithalatında gözlenen dikkat çekici yoğunluk ve çeşitlilik ise, Daskyleion yerleşiminin uygun konumu sayesinde, hem Propontis'in güney kıyası boyunca sıralanmış Kyzikos, Lampsakos ve Parion gibi liman kentlerinin hinterlandlarına transfer ettikleri –Hellespontos ve Euxeinos Pontos (Karadeniz) rotası boyunca pazarlanan– ürünlere erişebildiğinin hem de Aiolis, Lydia ve İonia bölgelerinden çıkarak Mysia içlerine doğru yönelmiş karayolu bağlantılı ticari trafikten faydalanabildiğinin önemli bir göstergesidir.

Anahtar Kelimeler: Daskyleion, Doğu Yunan Seramikleri, İonia, Lydia, Aiolis.

THE IMPORTATION OF EAST GREEK POTTERY AND POTTERY UNDER EAST GREEK INFLUENCE IN DASKYLEION

Abstract

Daskyleion was one of the rare settlements that imported a great number of ceramics representing various styles and schools during the 7th and 6th centuries B.C. Among the imported potteries found in this center, one can observe skyphoi with concentric circles, bird bowl, rosette bowl, eye bowl, meander bowl and band bowl, İonia kylixes and a considerable number of Orientalising and Wild Goat Style potteries. In addition, Early Fikellura and Fikellura ceramics were also among the rare examples of potteries found in the city. The east Greek ceramics and those under East Greek influence, imported into Daskyleion were produced in Southern İonia (Miletos – Kalabaktepe workshops), Northern İonia (Klazomenai, Teos, Smyrna and “Bird Bowls Workshops”), Aiolis and Lydia (Sardis and its vicinity), Samos and Chios islands. The striking concentration and variety of this imported ceramics, show that Daskyleion, thanks to its suitable location, had the Access to the goods –marketed along the route of Hellespontos and Euxeinos Pontos (Black Sea)– and transferred from the ports of Kyzikos, Lampsakos and Parion along the southern coast of Propontis to their hinterlands and that Daskyleion was able to benefit from commercial traffic along the land route starting from Aiolis, Lydia and İonia proceeding towards the inner parts of Mysia.

Key Words: Daskyleion, East Greek Pottery, İonia, Lydia, Aiolis.

Giriş

Marmara Denizinin güneyinde ve Manyas Kuş Gölü'nün (Daskylitis Limne / Aphnitis Limne) güneydoğusunda, modern Ergili Köyü yakınlarında yer alan Hisartepe Höyüğü ve çevresinde konumlanan Daskyleion kenti¹, yazılı kaynaklara göre M.Ö. 7. yüzyılın ilk yarısı ile birlikte Lydia hakimiyeti altına girmiş ve Sadyattes ve Kroisos yönetimleri süresince Propontis'te Lydia'nın önem arz eden kale yerleşimlerinden birisi olmuştur (*Hipponax* Fr.104; *Damaskuslu Nikolaos*, FGrHist 90 F65). M.Ö. 6. yüzyıl ortaları ile birlikte Daskyleion, bölgeyi hakimiyeti altına alan Persler tarafından bir satraplık merkezine dönüştürülmüştür.

M.Ö. 7 ve 6. yüzyıllar boyunca Batı Anadolu'nun çeşitli merkezlerinde üretilmiş farklı ekol ve stildeki Doğu Yunan seramikleri, pek çok denizaşırı merkeze gönderilmiş olup başta Karadeniz limanları olmak üzere, Batı ve Doğu Akdeniz merkezlerinin genelinde rağbet görmüştür. Daskyleion da, M.Ö.7. ve 6. yüzyıllarda Ege dünyasında üretilmiş Doğu Yunan ve Doğu Yunan etkili seramikleri yoğun miktarlarda ithal etmiş kentlerden birisi olmuştur. Bu çalışmada, Daskyleion'da ele geçen, farklı stil ve ekolleri temsil eden ithal seramikler incelenerek, kentin Doğu Yunan ve Doğu Yunan etkili seramik ithalat eğilimleri değerlendirilecektir.

Konsantrik Daire Bezemeli Seramikler

Geç Geometrik dönemin kulplar arasına yerleştirilmiş bezeme panelinde yer alan konsantrik daire motifleri ile temsil edilen bu ürün grubu, M.Ö. 7.yüzyıl başlarında Smyrna, Miletos, Khios, Klazomenai gibi merkezler'de ele geçmiştir. (Özgünel, 1979: 24, lev.4.30; Hürmüzlü, 2003: 264- 65, fig.30.219/1, fig.57.219/1; Boardman, 1967: 137- 39, fig.86.493-94; fig.43.488-91). Daskyleion örneği, Protokorinth seramikleri ile birlikte tarihlenebilir tabakalardan gelmiştir (A1).

Kuşlu, Rozetli, Gözlü, Meanderli, Bantlı Skyphoslar, Yaban Keçisi Stilinde Üretilmiş Seramikler, İonia Kylikleri

Kuşlu skyphosların üretim merkezlerinin saptanması amacıyla yapılan kil analizi araştırmaları, bu seramik grubunun Kuzey İonia'da farklı birkaç atölye tarafından üretilmiş olduğuna işaret etmiştir (Dupont, 1986: 61, d.3; Jones, 1986: 661). M. Kerschner tarafından Miletos'da ele geçmiş farklı gruplara ait kuşlu kotyle ve skyphoslar üzerinde uygulanmış Nötron Aktivasyon Analizi, bu ürünlerin Kuzey İonia'ya özgü olduklarını göstermiştir. M. Kerschner ve ekibi, araştırmaları sonucunda M.Ö. 8. yüzyılın 2. yarısından M.Ö. 6. yüzyılın ilk yarısına kadar faaliyet gösteren ve Doğu Yunan seramiğinin en önemli atölyelerinden olan "Kuşlu Skyphos Atölyelerinin" "B/C Grubu" olarak tanımlanan eser gruplarını Teos'ta üretmiş olabileceklerini önermişlerdir (Kerschner-Mommsen, 2002: 63- 72, 149). Yine bu araştırmalar çerçevesinde, geç tip kuşlu ve rozetli skyphosların yer aldığı "E Grubu" ürünler ise, üretim açısından Klazomenai ve Smyrna gibi kentlerle ilişkilendirilmiştir (Kerschner-Mommsen, 2002: 149). Ayrıca, Kuşlu kotyle ve skyphosların İonia bölgesi dışındaki başka yerel atölyelerde de taklitleri üretilmiş olup bu tür

¹ Daskyleion kazılarında ortaya çıkarılan orijinal malzemeyi yayınlamama izin veren ve 1988- 2008 yılları arasında Daskyleion kazılarını yürüten Hocam Prof. Dr. Tomris Bakır'a ve bu malzemelerin değerlendirilmesi sırasında değerli bilgilerini benimle paylaşan Doç Dr. Gül Gürtekin-Demir ve Dr. Nezih Aytaçlar'a teşekkür ederim. Bu makalede ele alınan seramiklerin tümü 1988- 2005 yılları arasında ele geçmiş örneklerden seçilmiş olup, makale sonunda yer alan oranlar ve grafikler de bu yılların buluntuları ile sınırlıdır. Daskyleion kentinin konumu ve ithal buluntuları hakk. bk. İren, 2010: 249-264; Bakır, 2001: 169- 80; Bakır, 2004: 1-26; Akurgal,1956: 20-24; Bakır, 2003: 6-7, Bitsel, 1953: 2-15.

örnekler Karia bölgesinde, Sparta'da Artemis Orthia Kutsal Alanında ele geçmiştir (Özgünel, 1978: 25-26, lev.25, 28-29; Boardman, 1963:110, fig. 85b,c).

Daskyleion'da ele geçen en erken tarihli kuşlu skyphoslar M.Ö. 7. yüzyıl ilk yarısına aittirler. Bunlar arasında yer alan örneklerin bir kısmında, gövdesi silüet ya da çapraz taralı kuş figürlerinin bulunduğu bezeme alanı, alttan ikili yatay bant ile sınırlanmış ve bantlar arasına, yatay nokta dizisi yerleştirilmiştir (**A2**) (Walter, 1968: lev.44; Boardman, 1967: 133-34; Hürmüzlü, 2003: 274- 75, fig. 55:217/3, 217/5, fig. 219/1; Hanfmann, 1963: no.1448). Panel içi bezemenin terk edilmiş olduğu ve gövde altında ışın motifine yer verilmiş, M.Ö. 7. yüzyıl 3. dörtlülüğüne tarihlenen kuşlu skyphoslar da bu merkezde ele geçmiştir. Daskyleion'da yoğun olarak ithal edilmiş bir diğer grubu, kuş figürlerinde boyun kısmının ince bir 'S' ile stilize edilip, gövde ve bacakların uzayarak sınırlayıcı bandı aştığı, daha özensiz çizimlere sahip, M.Ö. 7. yüzyıl sonlarına ait geç tip kuşlu skyphoslar oluşturmuştur (**A3**).

Kuzey Ionia atölyelerinde M.Ö. 7. yüzyıl son dörtlülüğü ve M.Ö. 6. yüzyılın 2. yarısı arasında üretilmiş bir diğer seramik grubu rozetli skyphoslardır (Cook-Dupont, 1998: 26- 8, fig. 6.2; Dupont, 1986: 61; Kerschner-Mommsen, 2002: 149; Boardman-Hayes, 1966: Pl.38, 734- 36, 740, 742; İren, 1993: fig. 1.1; Blegen, 1958: Pl.293:3; Hürmüzlü, 2003: 294- 99, fig. 2- 3, 5- 6, 14, 25, 34, 38, 46, 53-54). Adını kulplar arasında yer alan rozet motifinden alan ve kuşlu skyphoslar ile kıyaslandığında daha büyük boyutlu ve daha özensiz bir görünüm sergileyen, genelde iri tanecikli kil yapısına sahip rozetli skyphoslar, neredeyse tüm Ege dünyasına ihraç edilmelerine karşın, Daskyleion'da çok az sayıda temsil edilmişlerdir. Özellikle de, bu merkezdeki kuşlu skyphos örnekleri ile kıyaslandığında oldukça sınırlı sayıda kaldıkları görülmüştür (**A4**).

Kulpları arasında, bir çift göz motifinin yer aldığı, sub-geometrik kuşlu ve rozetli skyphosların bir devamı niteliğindeki gözlü skyphoslar, M.Ö. 6. yüzyıl başlarında üretilmiş klasik ya da birbirine eklenmiş ikili skyphos tipleri ile iki farklı form yapısına sahip olup, Klazomenai, Naukratis, Delos, Histria, Tell Sukas ve Kıbrıs gibi pek çok merkezde ele geçmiştir (Posamentir, 2006: 162- 63, fig. 11; Cook-Dupont, 1998: 27; Alexandrescu 1978: Pl.21, cat. 226-28, 233; Walter-Karydi, 1973: pl.125.1024-1025). Bu ürünlerin klasik tipini temsil eden bir örnek, Daskyleion'da bulunmuştur ve burun olmayan yüz tasviri ile diğer çağdaş örneklerden ayrılmaktadır (Gürevin, 2004: 33).

Üzerindeki meander motifinden adını alan meanderli skyphoslar, "Nötron Aktivasyon Analizi" sonuçları ışığında, geç dönem kuşlu skyphosları ile birlikte, "F Grubu" içinde değerlendirilmiş ve Kuzey Ionia içinde farklı bir atölyede üretilmiş olabilecekleri ileri sürülmüştür (Kerschner-Mommsen, 2002: 63-72, 149). "F Grubunda" bulunan kap çeşitleri ile "B/C Grubu"ndan "Kuşlu Skyphos Atölyeleri" ürünleri arasında doğrudan bağlantılar kurulması nedeniyle de, "F Grubunun" olası lokalizasyonu için Smyrna kenti önerilmiştir (Kerschner-Mommsen, 2002: 63-72, 149). M.Ö. 7. yüzyıl başı ile M.Ö. 6. yüzyıl başları arasında üretilen meanderli skyphoslar, başlangıçta panel içine yerleştirilen sınırları belli bir meander motifine sahipken, ilerleyen yıllarda sınırlayıcı bantların ortadan kalktığı ve gövde altından çıkan ışın motiflerinin, meanderin yer aldığı alana dek uzamaya başladığı bir basitleşme eğilimi göstermişlerdir. Daskyleion'da ele geçen dik profilli ağız kenarına sahip meanderli skyphos örneği de, bezeme şeması bakımından M.Ö. 7. yüzyıl sonu, 6. yüzyıl başlarına ait örneklerindedir (**A5**) (Boardman-Hayes, 1966: lev.45.818; Utili, 1999:152, fig. 3.38).

M.Ö. 7. yüzyıl sonlarından itibaren üretilmeye başlamış ve gövde üzerinde yatay firnis bant gruplarına sahip, küresel gövdeli, düğme kaideli bantlı skyphos örnekleri, form ve bezeme bakımından iki farklı tipte üretilmişlerdir. Bunlardan ağız kenarının hafifçe içe çekik

olduğu, çok derin gövdeli olmayan ve dış yüzleri üçlü ince yatay firmis bantlar ile kaplı erken tip skyphoslar, Daskyleion'da da ele geçmiş olup M.Ö. 7. yüzyıl sonu, 6. yüzyıl başlarına aittirler (**A6**) (Hürmüzlü, 2003: 283- 84, 86- 88). Daha ince cidarlı olup, ağız kenarının içe çekik yapısının daha düz bir yapıya kavuşmuş olduğu, bezeme alanında ince yatay firmis bantların ortadan kalkarak yerini kalın yatay bantların aldığı, M.Ö. 6. yüzyıl 2. yarısında üretilmiş bantlı skyphos örnekleri de Daskyleion'da ele geçmiştir.

Yaban Keçisi Stili kapsamında değerlendirilen seramiklerin hangi merkezlerde ürettikleri konusunda belirsizlikler bulunmasının yanı sıra, bunların tarihlendirilmelerinde de problemler vardır. R. M. Cook tarafından sınıflandırıldığı şekliyle, Erken Yaban Keçisi, Orta Yaban Keçisi ve Geç Yaban Keçisi olarak adlandırılan stiller, İonia ve çevresindeki farklı merkezlerde üretilmişlerdir (Cook, 1933: 2; Cook, 1946: 93- 95; Cook, 1992: 255; Kerschner-Schlotzhauer, 2005: 9, 17, 25, 46). Üretimine M.Ö. 7. yüzyıl ortalarında başlanılan bu stildeki seramiklerin en önemli temsilcisi, Erken Yaban Keçisi ve Orta Yaban Keçisi stillerinde ürün vermiş Güney İonia bölgesidir (Cook-Dupont, 1998: 51-52, Cook, 1992: 260). Geç Yaban Keçisi stili ise, M.Ö. 6. yüzyılda üretimde bulunan ve "Miks Tekniği" kullanan Kuzey İonia ile "Rezerve Tekniği" Doğu Dor atölyelerine maledilmektedir (Cook, 1992: 260). Son yıllarda Klazomenai kazılarında elde edilen zengin seramik gruplarını değerlendiren N. Aytaçlar, R.M.Cook'un görüşünden farklı olarak Kuzey İonia "Orientalizan Dönem" seramiklerinin üretim tarihini daha erken bir tarihe çekmiştir (Aytaçlar, 2005: 7; Cook-Dupont, 1998: 51- 52, 56). İlk olarak, P. Dupont ve R. E. G. Jones tarafından gerçekleştirilen arkeometrik değerlendirmeleri takiben, M. Kerschner, H. Mommsen başkanlığında yürütülmüş çalışmalar sonucunda, Ege'nin Doğu yakasında, seramik atölyeleri olarak 3 ayrı üretim merkezi saptanmış, bunlardan ilk ikisi Miletos (Miletos ve Kalabaktepe atölyeleri), üçüncüsü de Ephesos olarak belirlenmiştir (Dupont, 1983: 31; Jones, 1986: 664-667; Kerschner-Mommsen, 2002: 37- 8,148- 49). Kuzey İonia ve Aiolis bölgelerinde üç farklı grup saptanmış ve bunlar arasında Klazomenai ve Smyrna en güçlü adaylar olarak önerilmiştir (Dupont, 1983: 31; Kerschner-Mommsen, 2002: 74-76,82-84,149-50). Aiolis ve Hellepontos bölgelerinde de bu seramiklerin üretilmiş olduğu atölyelerin bulunduğu öne sürülmüş, Berezan buluntularının arkeometrik ölçümleri yapılarak yeni gruplar saptanmış ve bu gruplar, Karadeniz bölgesinde, yerel bir üretimle ilişkilendirilmiştir (Posamentir-Solovyov, 2006: 115- 117, 128; Kerschner, 2006: 148-49, 153-55).

Daskyleion' a bakıldığında, burada Güney İonia ürünü yaban keçisi stilindeki seramiklerin, M.Ö. 7. yüzyılın 3. dörtlüğüne tarihlenen "Orta Yaban Keçisi I Evresi" başlarından itibaren ithal edilmeye başlamış olduğu görülür (Gürtekin, 1996: 89, kat.no.2, lev. XIX.2; kat no.1, lev.XIX.I). Daskyleion'da bu tür seramiklerin ithalatı "Orta Yaban Keçisi II Evresinde" yoğunlaşmıştır. M.Ö. 580- 570 yıllarında Fikellura etkili "Orta Yaban Keçisi III Evresi" seramikleri de Daskyleion'da temsil edilmiştir. Kentte, Orta Yaban Keçisi I Evresinin başlarına tarihlenen örnekler arasında, içi taralı meander motifli ile dekore edilmiş bir grup eserin yoğunlukta olduğu gözlenmiştir (**A7**) (Sokolov, 1974: 27; Posamentir, 2002: 13, fig.1.1). Ayrıca Daskyleion'da Orta Yaban Keçisi II Evresi ile birlikte, buluntular arasında Güney İonia Bodur Oinokhoe grubunu temsil eden seramikler (**A8, A9**) (Aytaçlar, 2005: 52, fig.3.no3, fig.53.no.53) ve ayrıntılarda mor ek boyanın kullanıldığı, sık doldurma motifleriyle bezeli bir grup tabak ön plana çıkmıştır (**A10**).

Daskyleion'da Kuzey İonia ürünleri, M.Ö. 650- 625 yılları arasında (Erken Orientalizan Stil I) ithal edilirken, Geç Orientalizan Stil serileri ile ithalat, M.Ö. 6. yüzyılın 2. yarısında da devam etmiştir. Kuzey İonia çıkışlı ürünler arasında, M. Ö. 7. yüzyılın 3. dörtlüğünde Erken Orientalizan Dönemi temsil eden ürünlerin (**A11**) (Aytaçlar, 2005: 21,28, kat no.E.32) yanı

sıra, Erken Orientalizan I stili ile yakın ilişkili olmakla beraber belirli teknik ve stilistik özellikleriyle farklılaşan "Tarsus Grubu" ile ilişkili eser de (A12) (Aytaçlar, 2005: 40; Hanfmann 1963, 300) ele geçmiştir. Ayrıca Meander (A13) (Blegen, 1958: lev.296. a.38. 1251) ve Chevron Motifli Tabaklar gibi Daskyleion'da Orientalizan Evre'yi temsil eden soyut bezemeli seramikler de ele geçmiştir (İren, 2010: 263, fig.9).

Daskyleion'un ithal etmiş olduğu Orientalizan ve Yaban Keçisi stilineki seramiklerin genel form dağılımında tabak, oinokhoe ve krater gibi kaplar ön sırada yer almış, skyphos, aryballos gibi formlar daha az sayıda temsil edilmiştir. Kentte, az sayıda da olsa Aiolis bölgesi atölyelerinin ürünleri (A14) (Gürtekin, 1992: 106, kat no. 25a-h) ve Kios adasına özgü (A15) (Lemos, 1986: fig.3; Cook-Dupont, 1998: 48-9) Orientalizan Dönem eserleri de ele geçmiştir.

Daskyleion'un ithal ettiği seramiklerin bir diğer grubunu Ionia Kylikleri oluşturmuştur. Geniş bir yayılım alanı bulunan ve M.Ö. 7. yüzyıl ortalarından M.Ö. 6. yüzyıl ortalarına dek repertuarda kalan bu içki kaselerinin kil analizleri, Samos ve Miletos gibi Güney Ionia merkezlerinde üretilmiş olduklarını göstermiştir (Schlotzhauer, 2001: 123-124; Cook-Dupont, 1998: 129). Daskyleion'da da ayrı tipolojik özellikler sergileyen 10 farklı tip Ionia Kylik'si ele geçmiştir (A16, A17).

Erken Fikellura ve Fikellura Seramikleri

Erken ve Orta Yaban Keçisi Stiline üretilmiş hayvan firizleri ile Fikellura Seramiğinin karakteristik doldurma motiflerinin bir arada kullanılmasıyla, kendine özgü yeni bir stili yansıtan "Erken Fikellura" seramikleri, kaliteli krem-beyaz astara, silüet teknikte verilmiş figür ve doldurma motiflerine, rezerve alan üzerine kontur tekniğinin uygulandığı detaylara sahiptir (Greenewalt, 1971: 157). Üretim tarihi konusunda farklı görüşler öne sürülmüş olsa da, Jr. Greenewalt Sardis'te sağlam olmayan kontekslerden ele geçmiş olan örneklerin stilistik karşılaştırmalarını yapmış ve genel olarak M.Ö. 625 ve M.Ö. 575 yıllarını önermiştir (Greenewalt, 1971: 163; Schiering, 1968: 5- 6; Kökten, 1987: 63- 64). Üretim merkezi ile ilgili olarak da, kil özelliği bakımından homojen bir yapı sergilemesi nedeniyle, Batı Lydia'da tek bir atölyede üretilmiş olabileceğini iddia etmiştir (Greenewalt, 1971: 162- 63).

Daskyleion'da Erken Fikellura seramiğini temsil eden toplam 6 adet seramik parçası ele geçmiş olup bunlardan bir tanesi Daskyleion'un E. Akurgal başkanlığında kazıldığı döneme aittir (Gürtekin 1992, pl. 24, E.14). Kentte ele geçen diğer kapalı kap ve skyphoslara ait ağız ve gövde parçaları; ince, kaliteli ve mika içermeyen kil yapıları, yüzeyde uygulanmış krem astar ve mor-çikolata renkli standart firnisleri, ağız kenarı ya da gövdelerinde aşağıya sarkan dil motiflerinin yer aldığı bezeme şemaları ile erken Fikellura seramiklerinin belirgin örnekleri arasında yer alırlar (A18) (Greenewalt, 1971: 157, 160-161; pl.8. 4; pl.92).

Fikellura seramikleri, Orta Yaban Keçisi II stiline ait teknik özellikler ve dekorasyon şemalarının yanı sıra, Attika Siyah Figür tekniğine özgü silüet ve detaylarda rezerve uygulamalarını birleştirilip, figürlerin çiziminde Yaban Keçisi stiline kullanılan kontur tekniğinin bırakıldığı, bezeme repertuarına hilal ve keklük gibi özgün figürlerin ilave edildiği, krem astarlı ürünlerden oluşan yeni bir stili temsil eder (Cook, 1992: 263; Cook, 1960: 135). P. Dupont tarafından yapılan kil analizi çalışmaları bu seramiklerin üretim merkezinin Miletos olduğuna işaret etmiştir (Dupont, 1983: 19- 29). M.Ö. 560 yıllarında ortaya çıkıp, Miletos'un M.Ö. 494 yılında Persler tarafından tahrip edilmesine dek üretimde kalmışlardır. 'Sub-Fikellura' olarak adlandırılan bir grup buluntu ise bir süre daha üretilmeye devam etmiştir (Cook 1933, 59- 60). M.Ö. 560 yıllarında birdenbire ve hiçbir deneme evresi olmaksızın ortaya çıkan Fikellura seramiğinin, Orta Yaban Keçisi II stilinden etkilenmiş olmasına karşın,

bu stilin uygulandığı dönem ile arasında var olan zamansal boşluk, kronolojik yönden sorun yaratmıştır. Jr. Greenewalt, bu boşluğu Erken Fikellura Evresi ürünlerinin doldurduğunu düşünürken, G. P. Schaus bu durumu geçiş özelliklerini tam olarak yansıtmayan taşra ekolünün ürünleri ile açıklamak istemiştir (Greenewalt, 1971: 162-65; Schaus, 1986: 289- 91). R. M. Cook ise bu dönemi "Yaban Keçisi Stili III" olarak adlandırmıştır (Cook 1992, 262).

1988- 2005 yılı Daskyleion kazılarında, toplam 21 adet Fikellura seramiği ele geçmiştir. Bu eserlerin bir kısmı (1988-2001 yılları), G. Gürtekin-Demir tarafından ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir ve 'Louvre Group' (Grup S), 'Runnig-Man' (Grup L), 'Running Satyrs' ressamı, atölyeleri veya çevresi ve "Reticulation Subgroup" olarak adlandırılmış örnekler ile ilişkili oldukları tespit edilmiştir (Gürtekin-Demir, 2003: 216, no.30,31;35a-d;36,37).

G. Gürtekin-Demir tarafından yayınlanan bu eserlere, son yıllarda yeni buluntular eklenmiştir. Bu yeni örnekler arasında, omuz kısmında dil dizisinin alttan ve üstten yatay firmis bantlar ile sınırlandırılmış olduğu kapalı bir kap (A19), lotus çiçeği ile bezeli bir amphoriskos (A20), ağ deseni ile dekore edilmiş bir amphoriskos gövde parçası (A21) yer almaktadır. Bu son eser, Fikellura seramiğinde yaygın olarak üretilmiş, 'Reticulation' (Group 3) olarak adlandırılan, M.Ö. 6. yüzyıl son 30 yılı içerisinde üretilmiş amphoriskoslar ile benzerlik gösterir (Greenewalt, 1971: 154, 166-67; Pl.2.1.F.2; Pl. 2.2.F.3; Cook, 1933: 49-51). Çoğunlukla "Mykonos" ve "Würzburg" gruplarının kullandığı noktali ayırık saç örgüsü motifi ile dekore edilmiş seramik parçaları da Daskyleion'da ele geçmiştir. Ayrıca, üzerinde silüet teknikle boyanmış, dans eden komast figürünün yer aldığı bir amphora gövde parçası da ele geçen yeni eserler arasında bulunmaktadır (A22). Fikellura seramiğinde, komast figürleri ellerinde içki kabı ve ya oinokhoe tutar vaziyette ya da flüt çalar durumda olmak üzere farklı pozlarda resmedilmiş olup, Daskyleion buluntusu sahneyi anlamamız için yeterince korunmamıştır (Schaus, 1986: 263, lev.13.d, lev.14.a, lev.14.b). Bu amphora üzerindeki komast figürü ile ilişkili sahneler, "Altenburg Grubu" ile ilişkili eserler arasında yer alır (Cook, 1933: 15-16; Pl.5a, JI(Alt.191); Pl.6a-b JI (Alt.191)). Bu bakımdan, Daskyleion'da ele geçen Fikellura amphorası, bezeme şeması bakımından M.Ö. 550- 525 yılları arasında üretilmiş Altenburg ressamı ya da çevresine ait eserlerdendir (Schaus 1986, 270, 285).

Tartışma ve Sonuç

M.Ö. 7 ve 6. yüzyıllara ait ithal Doğu Yunan ve Doğu Yunan etkili seramiklerin, üretim merkezleri açısından Daskyleion'da temsil edilme oranlarını incelediğimizde, en yoğun buluntu grubunu Güney İonia'da üretilmiş çeşitli ekol ve stile ait seramiklerin oluşturduğunu görürüz. Güney İonia bölgesi çıkışlı ithal ürünlerin Daskyleion'daki oranı % 62 olup, ardından % 36 ile ikinci büyük grup olarak Kuzey İonia atölyelerinde üretilmiş seramikler gelir (Grafik 1). Daskyleion'da, İonia bölgesi ürünlerinin yanı sıra, Sardis ve civarında üretilmiş seramikler % 2, Aiolis ve Khios çıkışlı eserler % 2 oranında kalmıştır (Grafik 1). Bu seramiklerin Güney İonia bölgesi başta olmak üzere, Kuzey İonia, Aiolis, Khios ve Lydia gibi bölgelerden gelmesi, Daskyleion'un Doğu Yunan seramiğinin üretilmiş olduğu hemen her bölgenin ürünlerine ulaşmış olduğunu göstermektedir. Bu merkezde ele geçmiş Doğu Yunan boyalı seramiklerinin form aralığı, sırasıyla skyphos, kyliks ve tabak gibi açık kaplar ve oinokhoe, krater ve amphoralardan oluşur.

Daskyleion'da ele geçen İonia Kyliksleri, Orientalizan ve Yaban Keçisi Stillerinde üretilmiş seramiklerin bir kısmı ve Fikellura seramikleri Güney İonia atölyelerinin ürünleridir. Kil Analizi çalışmalarının gösterdiği üzere, bu seramikler Güney İonia'da farklı atölyelerde üretilmişlerdir. Bunlardan İonia Kyliksleri, Daskyleion'daki M.Ö. 7 ve 6. yüzyıllara ait ithal Doğu

Yunan ürünlerinin % 37'sini oluşturan en yoğun eser grubudur (**Grafik 3**). Bu seramiklerin ilk üretim evresinden başlayarak, geç dönem serilerini de içeren 10 farklı tipinin, Daskyleion'a ulaştırılmış olduğu görülür. İonia Kylikleri, pek çok deniz aşırı merkeze ihraç edilmiş olmakla birlikte, Daskyleion'da olduğu gibi kil yapısı, morfolojik ve tipolojik özellikleri bakımından farklı tiplerinin ele geçtiği merkezler arasında, sadece Güney İonia değil Knidos/Emecik'ten Doğu Dor grubu İonia kyliklerini de ithal etmiş Naukratis (Schlotzhauer-Villing, 2006: 61-62), Megara Hyblaea (Vallet-Villard, 1955: 10-38; Tip A1-A2, B1-B3), Miletos (Furtwangler, 1980: 165- 66, fig. 23-24, 27-29), Tell Sukas (Ploug, 1973: 29-30, Group 1-10), Tarsus Gözlükule (Hanfmann, 1963: 288-89), Samos (Isler, 1978: 77-80), Tocra (Boardman-Hayes, 1966: 112-116, Tipl- IX, Pl. 87) ve Kıbrıs (Calvet-Yon, 1976: Tip A-C) gibi merkezler yer almaktadır.

Güney İonia çıkışlı bir diğer ürün grubu olan Fikellura seramiklerinin Daskyleion'daki oranı, %5 civarında kalırken, Batı Lydia ya da Sardis bağlantılı olabileceği düşünülen Erken Fikellura seramiklerinin de % 2 gibi oldukça düşük bir oranda temsil edildiği gözlenmiştir. Daskyleion'a ihraç edilmiş Fikellura seramiklerinin büyük bir kısmının M.Ö. 6. yüzyılın son dörtlüğünde ürün vermiş belirli sanatçılara ait oldukları anlaşılmaktadır. Bu seramik grubu ile ilişkili olarak G. P. Schaus, oldukça geniş bir yayılım alanına sahip olduklarından bahsetmiş ve Delos'ta ele geçmiş az sayıda örneği, Apollon tapınağını ziyarete gelenlerin bıraktıkları adaklar olarak yorumlamıştır (Schaus 1996, 30- 37). Tell Defenneh'de ele geçmiş bir grup Fikellura seramiğinin de, ya orada konuşlanmış Yunanlı paralı askerlerce getirildiği ya da İonialı tüccarlar tarafından pazarlanmış oldukları düşünülmüştür (Cook, 1954: 59, 60; Schaus, 1996: 35-36). Daskyleion'da ise, Fikellura seramiklerinin Miletos bağlantılı olması bakımından (Kerschner-Mommsen, 2002: 147-148), çoğu Propontis'in güneyinde konuşlanmış Miletos kökenli limanlar aracılığıyla ulaştırılmış olduğu, fakat ithalatın bir ya da birkaç parti ürün ile sınırlı kalmış olduğu söylenebilir. Erken Fikellura ürünleri de Daskyleion'da az sayıda ele geçmiş seramik gruplarından birisi olmuştur. Bu seramiklerin Sardis (Greenewalt, 1971: 155-158, Pl.6.1-Pl.7.1-4, Pl.4.1-2, Pl.5.1-2, Pl.1-5, Pl.1-4, Pl.10.1-3, Pl.11.1-2, Pl.12. 1-4, Pl.13.1-5; EF 1-29), Gordion (Schaus, 1992: 174- 5) ve Daskyleion gibi merkezlerden oluşan kısıtlı yayılım alanıyla, ticari bir karakter taşımadıkları ve bu merkeze adak ya da hediye amaçlı getirilmiş olduklarını düşünebiliriz. Fikellura seramiklerinin yayılımı konusunda ileri sürülmüş bir tespite göre, ele geçtikleri çoğu merkezde Khios khalisleri ve kantharosları ile kıyaslandıklarında ters orantılı bir buluntu yoğunluğu oluşturmaktadırlar (Schaus, 1996: 32-33). Bu merkezlerden özellikle Aigina'da, çok sayıda Khios khalisi ele geçmiş olmasına karşın Fikellura seramikleri azınlıkta kalmış, Rhodos Kamiros'ta ise Fikellura seramiği yoğun miktarlarda ele geçerken, Khios ürünlerinin az sayıda kaldığı gözlenmiştir (Schaus, 1996: 32-33). Daskyleion'da da, 21 adet Fikellura seramiği bulunmuş olmasına karşın, yalnızca 2 adet Khios ürününün ele geçmiş olması, yukarıda bahsi geçen merkezlere paralel bir duruma işaret etmektedir.

Daskyleion'da ele geçmiş Kuzey İonia bölgesi çıkışlı seramikleri, Kuşlu, Meanderli, Bantlı, Rozetli skyphoslar ile Yaban Keçisi Stilinde üretilmiş Orientalizan dönem seramikleri oluşturmuştur. Bu merkezde, İonia Kyliklerinden sonra, en yoğun buluntu grubu olarak kuşlu skyphoslar gelmiştir (**Grafik 2-3**). Bu seramik grubunun üretildiği merkezlerin, Klazomenai, Smyrna ve Teos gibi yerleşimler oldukları düşünülmektedir. Aslında Kuzey İonia atölyelerinde üretilmiş seramiklerin Daskyleion'daki ithalat oranları, bu eserlerin form ve bezeme şemalarına göre değişmiş olduğunu göstermektedir. Kuzey İonia ürünleri içindeki en yoğun grubunu, % 62 ile Kuşlu skyphoslar oluştururken, bu bölgenin Yaban keçisi Stilinde üretilmiş seramiklerinin % 31 oranında olduğu görülmüştür. Daskyleion'da Kuzey İonia ürünlerinden

Kuşlu skyphoslar oldukça yoğun talep görürken, yine aynı bölgenin ürünleri olan Bantlı skyphoslar % 7, Rozetli ve Meanderli skyphoslar da % 1 oranında kalmışlardır (**Grafik 2**). Bu durumda, Naukratis'te ele geçen İonia Kyliklerinin geç serilerinden yalnızca bir tanesinin daha popüler olması gibi (Schlotzhauer-Villing, 2006: 61-62), Daskyleion'da da kuşlu skyphosların diğer skyphoslara oranla daha fazla beğeni toplamış olduğu düşünülebilir.

Sonuç olarak Daskyleion kenti, M.Ö. 7 ve 6. yüzyıllarda, farklı merkez ve bölgelerde üretilmiş, çeşitli stil ve ekolleri temsil eden çok sayıda seramiği ithal edebilmiş ender kentlerden birisi olmuştur. Bu merkezde ele geçmiş ithal ürünler arasında, konsantrik daire bezemeli skyphoslar, kuşlu, rozetli, gözlü, meanderli ve bantlı skyphoslar, İonia kylikleri, Orientalizan ve Yaban Keçisi Stili'nde üretilmiş pek çok seramik yer almıştır. Ayrıca, Erken Fikellura ve Fikellura seramikleri de kentte bulunmuş önemli eserler arasındadır. Daskyleion'un ithal etmiş olduğu Doğu Yunan ve Doğu Yunan etkili seramiklerin, Güney İonia bölgesinden başlayarak (Miletos, Kalabaktepe atölyeleri), Kuzey İonia (Klazomenai, Smyrna, Teos, Kuşlu skyphos atölyeleri), Aiolis ve Lydia (Sardis ve çevresi) bölgeleri ile Samos ve Khios adalarına dek uzanan geniş bir üretim sahasının ürünleri oldukları anlaşılmaktadır. Bu seramiklerin ithalatında gözlenen dikkat çekici yoğunluk ve çeşitlilik ise, Daskyleion yerleşiminin uygun konumu sayesinde, hem Propontis'in güney kıyısı boyunca sıralanmış Kyzikos, Lampsakos ve Parion gibi liman kentlerinin hinterlandlarına transfer ettikleri – Hellepontos ve Euxeinos Pontos (Karadeniz) rotası boyunca pazarlanan– ürünlere erişebildiğinin hem de Aiolis, Lydia ve İonia bölgelerinden çıkarak Mysia içlerine doğru yönelmiş karayolu bağlantılı ticari trafikten faydalanabildiğinin önemli bir göstergesidir.

KATALOG

- Daskyleion kazısı, buluntu belgeleme yöntemi göz önünde bulundurularak, Katalog tanımlama bilgileri içinde üç harfli kod sistemine yer verilmiştir.

A1- (Resim 1) Skyphos, ağız-gövde parçası; DSC, Tanım: Ağız kenarı çentiklidir. Ağız kenarının hemen altında, kulp hizasında iç içe yerleştirilmiş dört konsantrik daire motifine yer verilmiştir.

A2- (Resim 1) Skyphos, ağız kenarı parçası; ADJ, Tanım: Ağız kenarı çentiklidir. Dış yüzde, içi taralı baklava motifini alttan dört adet yatay bant sınırlandırmış ve sınırlayıcı bantlar arasına nokta dizisi yerleştirilmiştir.

A3- (Resim 1) Skyphos, ağız-gövde parçası; ağız-gövde parçası; FFN, Tanım: Dış yüzde ağız kenarının hemen altında sağa doğru yönelmiş gövdesi çapraz taralı kuş motifi yer almaktadır.

A4- (Resim 1) Skyphos, ağız-gövde parçası; GME, Tanım: Dış yüzde, solda ağız kenarından aşağıya doğru sarkan ışın motifine yer verilmiş ve sağda nokta rozet motifi resmedilmiştir.

A5- (Resim 1) Skyphos, ağız-gövde parçası; BFF, Tanım: Dış yüzde, meander motifi ve sağında iki dikey firmis bant yer almaktadır.

A6- (Resim 1) Skyphos, ağız-gövde parçası; ADL, Tanım: Dış yüzde, kulp hizasının hemen altında, üç adet yatay ince firmis bant yer almıştır.

A7- (Resim 1) Krater, gövde parçası; DFA, env no: 1409; Tanım: Dış yüzde, ince yatay firmis bantın üstten sınırladığı, içi taralı meander motifi yer almaktadır.

A8- (Resim 2) Omuz parçası; ARK, env no: 378; Tanım: Dış yüzde, sola dönük resmedilmiş kaz figürü ve sağında üçgen doldurma motifine yer verilmiştir.

Yayın yeri: Aytaçlar, 2005: 52, fig. 3. no.3

A9- (Resim 2) Oinochoe omuz parçası; ANH, env no: 328; Tanım: Dış yüzde, meander ve köşe doldurma motifine yer verilmiş ve bu bezeme alanı firnis bantlar ile sınırlanmıştır.

Yayın yeri: Aytaçlar, 2005: 52, fig.3(no 3) ve fig.53(no 53).

A10- (Resim 2) Tabak, gövde parçası; FVP, Tanım: Dış yüzde, üstte doldurma motiflerinden üçgen motifi, altında ek boyanın da kullanıldığı yatay firnis bant yer almaktadır ve hemen altında lotus palmet bezeğine yer verilmiştir. İç yüzde, bezeme alanını ortadan ikiye ayıran 2 firiz bulunmaktadır. bunlardan üstteki firizde yaban keçisinin başı ve ön bacağı yer alırken, alttaki firizde yatay firnis bant ve bu banttan aşağı doğru sarkan üçgen ve yarım rozet motifleri ve hemen altında sağa doğru otlayan iki yaban keçisi resmedilmiştir. Bu bezeme kuşağında nokta rozet, sağdakinin iki bacağı arasında üçgen soldakinin ön bacakları arasında doldurma motifine yer verilmiştir.

A11- (Resim 2) Kapalı kap, gövde parçası; CDH, env no: 1091; Tanım: Dış yüzde üstte yatay firnis banda yer verilmiş olup, bu banttan aşağı sarkıtılmış iki adet askı ışın motifi, aslan başı ve doldurma motifine yer verilmiştir.

Yayın yeri: Aytaçlar, 2005: 21, 28, kat no. E. 32.

A12- (Resim 2) Kapalı kap, gövde parçası; EUB, env no: 2284; Tanım: Dış yüzde, 3 adet ince yatay firnis bant ve altında giyoş motifine yer verilmiştir.

A13- (Resim 1) Tabak, ağız ve gövde parçası; FES, env no: 2432; Tanım: Dış yüzde ağız kenarı ve altındaki dört adet yatay firnis bant dışındaki alanlar rezerve bırakılmıştır. İç yüzde ağız kenarında kalın yatay firnis bant, hemen altında ince yatay firnis bant dizileri arasına yerleştirilmiş meander motifi yer almaktadır.

A14- (Resim 2) Ağız tablası parçası; DUO, env no: 1808; Tanım: Ağız tablası üzerinde, sağa doru bitişik yaprak dizisine yer verilmiştir.

Yayın yeri: Gürtekin,1992: 106, kat no. 25a-h.

A15- (Resim 2) Chalis, gövde parçası; GEG, Tanım: Dış yüz krem astarla kaplı olup iç yüz siyah firnisli tondoyu çevreleyen beyaz ve mor ek boya kullanılarak oluşturulmuş dairesel bant ile kaplanmıştır.

A16- (Resim 1) Ionia kylikisi, ağız gövde parçası; BZZ, Tanım: Yüksek dudaklı ve kalın ağız kenarlıdır. Dış yüzde, dudağın üst kısmı ve omuzdaki kahverengi bant haricindeki kısım tamamen rezerve bırakılmıştır.

A17- (Resim 1) Ionia kylikisi, ağız gövde parçası; GEE, Tanım: Dışa çekik ağızlıdır. Dış yüz, kulp hizasındaki rezerve alan dışında tamamen firnislidir. İç yüzde ağız kenarının hemen altında ince rezerve bant yer almakta geri kalan kısım firnisle kaplıdır.

A18- (Resim 2) Kapalı kap, ağız ve gövde parçası; BGP, Tanım: Dış yüzde, kalın yatay firnis bantın üst kısmında bu bant ile bitişik nokta dizisine yer verilmiş, bantın alt tarafında, aşağıya sarkan üçlü dil motifi resmedilmiştir. Alta tanımlanamayan bir motif kısmen korunmuştur.

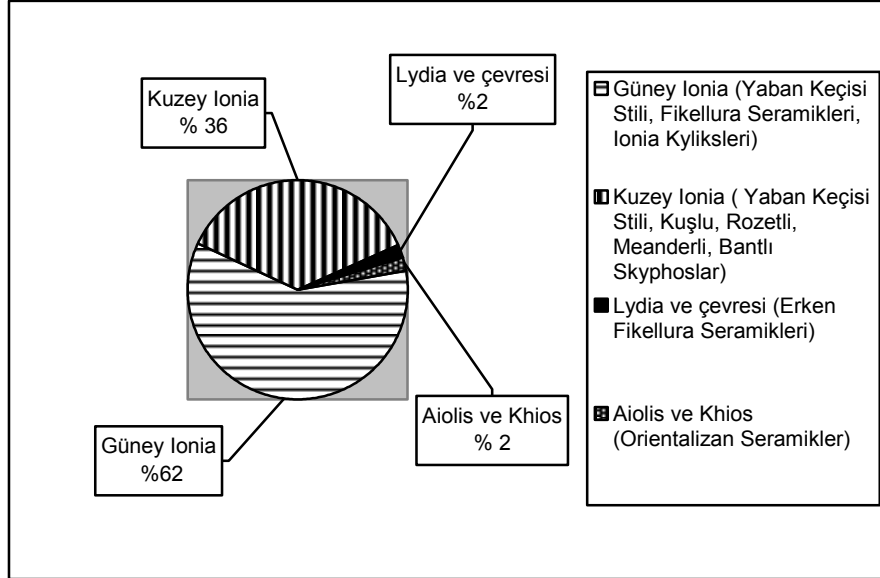
A19- (Resim 3) Kapalı kap gövde parçası; DUF, env no: 1806; Tanım: Dış yüzde, aşağı doğru sarkan dil dizisine yer verilmiştir.

A20- (Resim 3) Amphoriskos gövde parçası; FDV, env no: 2398; Tanım: Dış yüzde, aşağı doğru bakan lotus palmet bezeğine yer verilmiştir.

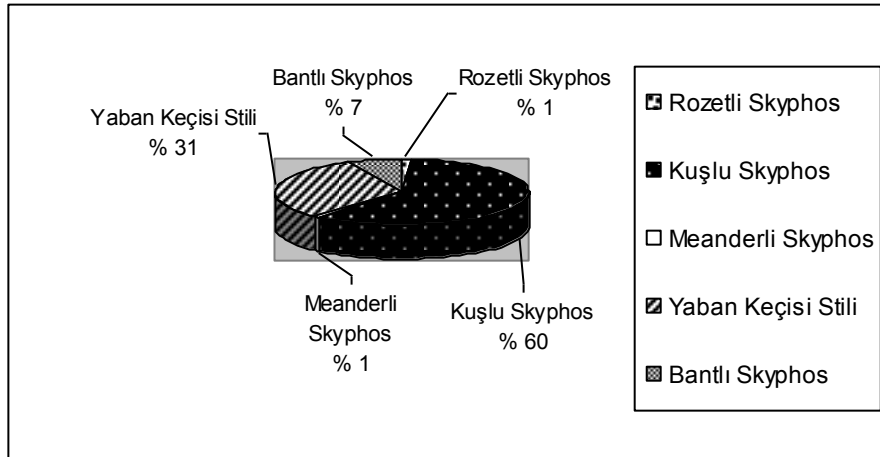
A21- (Resim 3) Kapalı kap gövde parçası; GDO, env no: 3053; Tanım: Dış yüzde, üstte firnis çizgi ve hemen altında balık ağı deseni yer verilmiştir.

A22- (Resim 3) Amphora, gövde parçası; EMB, env no: 2139; Tanım: Dış yüzde gövde üzerinde, muhtemelen dans eder durumda komast figürü yer almaktadır. Bu figürün yalnızca, kol ve bacağının bir kısmı korunmuş durumdadır.

Daskyleion'da Doğu Yunan ve Doğu Yunan Etkili Seramik İthalatı

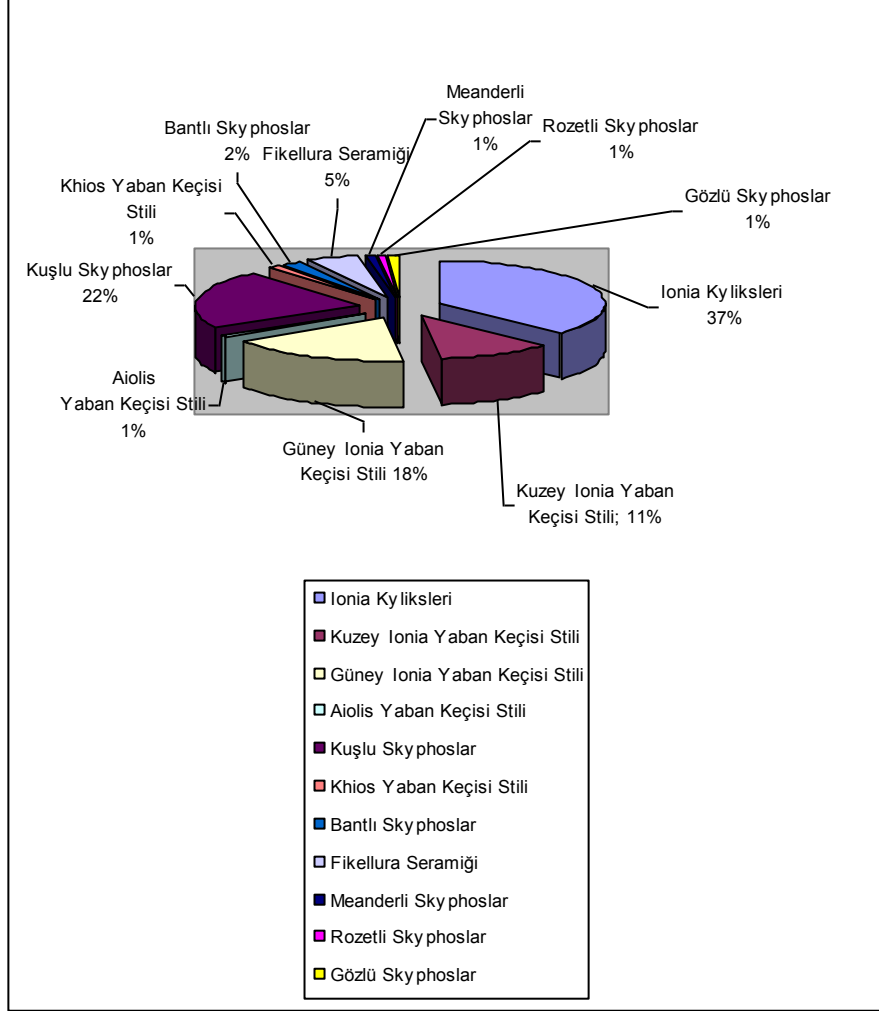

Grafik 1. Daskyleion'da ele geçmiş Doğu Yunan ve Doğu Yunan Etkili seramiklerin ithalat oranları (M.Ö. 7 - M.Ö. 6. yüzyıl ortası)

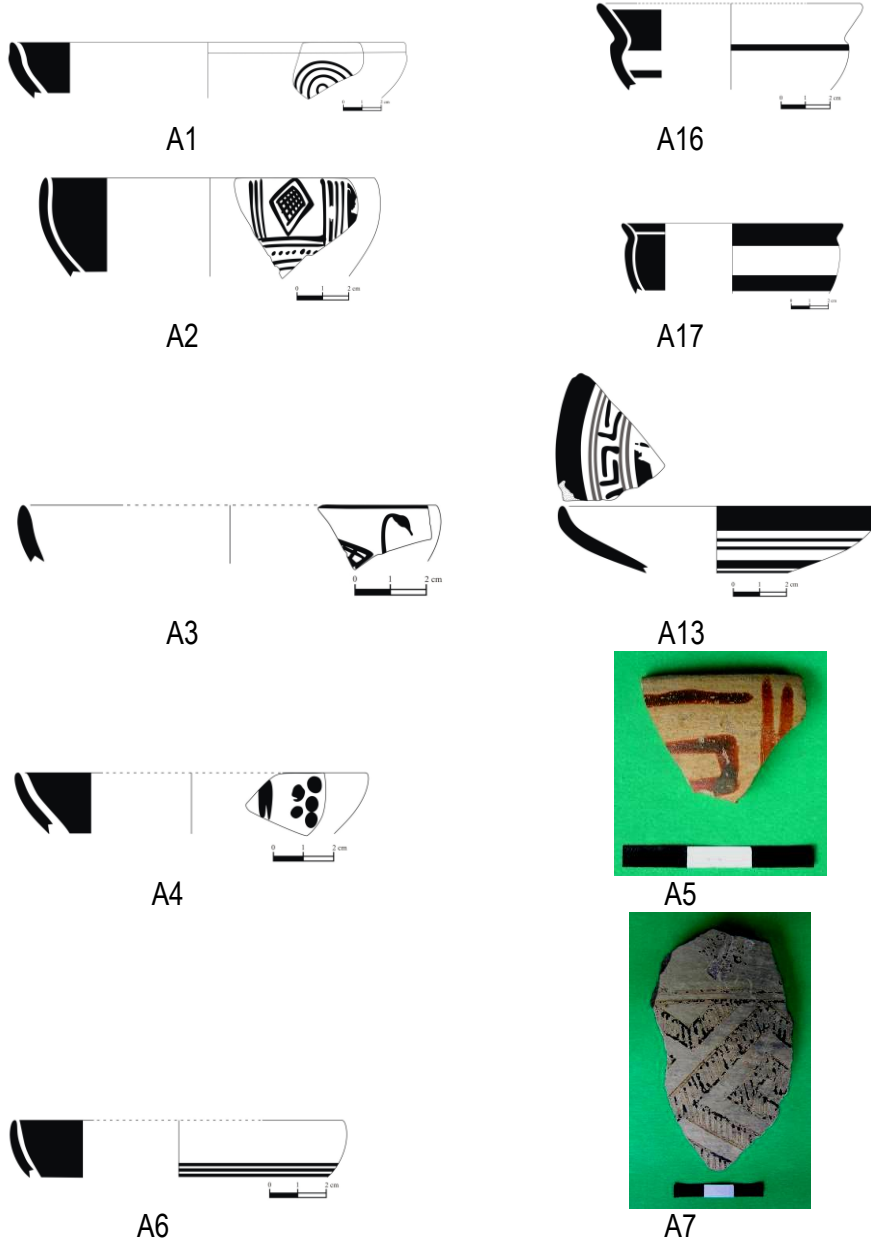
Grafik 2: Daskyleion'da ele geçmiş, Kuzey Ionia Üretimi Doğu Yunan Seramik ithalat oranları (M.Ö. 7 - M.Ö. 6. yüzyıl ortası)

Aylin KOÇAK YALDIR

Grafik 3: Daskyleion'da ele geçmiş farklı stil ve ekole ait Doğu Yunan seramik ithalat oranları. (M.Ö. 7 - M.Ö. 6. yüzyıl ortası)

Daskyleion'da Doğu Yunan ve Doğu Yunan Etkili Seramik İthalatı

Resim.1:Daskyleion ithal seramikleri

Aylin KOÇAK YALDIR

A8

A12

A9

A14

A10

A15

A11

A18

Resim.2: Daskyleion ithal seramikleri

Daskyleion'da Doğu Yunan ve Doğu Yunan Etkili Seramik İthalatı

A19

A20

A21

A22

Resim.3: Daskyleion ithal seramikleri

Kaynakça

- Akurgal, E. (1956). "Les Fouilles de Daskyleion", *Anatolia* I, 20- 24.
- Alexandrescu, P. (1978). *La ceramique d'epoque archaïque et clasique (VII-e - IV-e s.)*, Histria IV, Bucuresti-Paris.
- Aytaçlar, M. N. (2005). *Klazomenai Orientalizan Seramiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bakır, T. (2003). "Daskyleion (Tyaiy Drayahya) Hellespontine Phrygia Bölgesi Akhaemenid Satraplığı", *Anatolia* 25, 1- 26.
- Bakır, T. (2004). "Daskyleion'da Phrygler". (Ed: H. İşkan., G. Işın ve T. Korkut), *Anadolu'da Doğdu. Festschrift für Fahri Işık zum 60. Geburstag*, İstanbul: Ege Yayınları, s.55- 67.
- Bakır, T. (2001). Die Satrapie in Daskyleion", *Achaemenid Anatolia. Proceedings of the First International Symposium on Anatolia in the Achaemenid Period, Bandırma 15 - 18 August 1997*, (Ed. Bakır, T.) Leiden. s.169 –180.
- Bittel, K. (1953). "Zur Lage von Daskyleion". *Archaeologischer Anzeiger* 68, 2-15.
- Blegen, C.V. (Ed.). (1958). *Troy IV. Settlements VIIa,VIIb and VIII*. Cincinnati: Princeton University Press.
- Boardman, J- Hayes, J. (1966). *Tocra I. Excavations at Tocra 1963- 1965. The Archaic Deposits I*, Oxford University Press.
- Boardman, J. (1963). "Artemis Orthia and chronology", *Annual of the British School at Athens* 58. 1-7.
- Boardman, J. (1967). Greek Emporio: Excavations in Chios 1952- 1955, *Annual of the British School at Athens*, Suppl. 6, London.
- Calvet, Y- Yon, M. (1977). "Ceramique Trouve a Salamine (Fouilles de la Villa)", (Ed. Gjerstad. E.) *Greek Geometric and Archaic Pottery Foundn in Cyprus*, Stokholm. 9- 21.

- Cook R. M. (1992). "The Wild Goat and Fikellura Styles: Some speculations", *Oxford Journal of Archaeology* II, 255- 266.
- Cook, R.M. (1960). *Greek Painted Pottery*, London: Cambridge University Press.
- Cook, R. M. (1946). "Ionia and Greece in the 8th and 7th Centuries B. C". *Journal of Hellenic Studies* 66, 67-98.
- Cook, R. M. (1954). *Corpus Vasorum Antiquorum, Great Britain, Fascicule 13, Fascicule 8*. London: British Museum.
- Cook, R. M., Dupont, P. (1998). *East Greek Pottery*. London and Newyork: Routledge.
- Cook, R.M. (1933). 'Fikellura Pottery', *Annual of the British School at Athens* 34 (1933/4), 1- 99.
- Dupont, P. (1983). "Classification et determination de provenance de ceramiques grecques orientales archaïques d'Istros, Rapport Preliminaire". *Revue d'archeologie et d'histoire ancienne Dacia* 27, 19- 43.
- Dupont, P. (1986). "Naturwissenschaftliche Bestimmung der Archaischen Keramik Milets" *Istanbul Mitteilungen* 31, Tübingen.
- Furtwangler, A. (1980). "Heraion von Samos: Grabungen im Südtemenos 1977, I. Schicht- und Baubefund, Keramik", *AM* 95, 149- 224.
- Greenewalt, C. H., Jr. (1971). "Fikellura and "Early Fikellura" Pottery from Sardis". *California Studies in Classical Antiquity* 4, 153-180.
- Gürevin, G. (2004). Daskyleion'dan Ele Geçen Attika Gözlü Kylikleri ve Ionia Gözlü Kasesi, İzmir, 2004, (Yayınlamamış Lisans Tezi).
- Gürtekin, G. (1992). *Daskyleion'dan ele geçen Orientalizan dönem seramikleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürtekin, R. G. (1996). "Wild Goat Style Pottery from Daskyleion". *Türk Arkeoloji Dergisi* 4, 87-95.
- Gürtekin-Demir, R. G. (2003). " Imported Painted Pottery From Asia Minor to Daskyleion in the Achaemenid Period", *Achaemenid History XIII: A Persian Perspective: Essay in Memeory of Hellen Sancısı-Wendernburg*, 203- 226.
- Hanfmann, G. M. A. (1963). "Tarsus III, Excavations at Gözlü Kule, Tarsus. Vol. III", (ed. H. Goldman) *The Iron Age*. Princeton. Princeton University Press.
- Hürmüzü. B. (2003). *Klazomenai-Akpınar Nekropolis*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Isler, H. P. (1978). *Samos IV. Das Archaische Nordtor und seine Umgebung im Heraion von Samos*. Bonn: Dr. Rudolf Habelt.
- İren, K. (1993). "Archaische ostgriechische Keramik 1991", *Asia Minor Studien* 10, 37- 52.
- İren, K. (2010). "A New Discovery in Dascylium: the Persian Destruction Level", *Proceedings of the 6th International Congress of the Archaeology of the Ancient Near East, 5 May – 10 May 2009*. (Ed. P.Matthiae, V.D. Wiebaden). Università di Roma, Vol. 2, s. 249-264.
- Jones, R.E. (1986). *Greek and Cypriot Pottery, A Review of Scientific Studies*, BSA Fitch Laboratory Occasional Paper I. [Athens] : British School at Athens.
- Kerschner, M. (2006). "Zur herkunftsbestimmung archaischer ostgriechischer Keramik: Die funde aus Berezan im Akademischen Kunstmuseum der Universität Bonn und im Robertinum der Universität Halle-Wittenberg". *Istanbul Mitteilungen* 56, 129- 155.
- Kerschner, M., Mommsen, H., Akurgal, M., W. D. Niemeier. (Ed) (2002). *Töpferzentren der Ostagais: Archaometrische und archaologische Untersuchungen zur Mykenischen, geometrischen und archaischen Keramik aus Fundorten in Westkleinasien (mit einem Beitrag von S. Ladstätter)*.Vienna: Österreichisches Archäologisches Institut. Agens-Werk. Geyer & Reisser.
- Kerschner, M., Schlotzhauer, U. (2005). "A new Classification System for East Greek Pottery" *Ancient West & East* 4. 1, 1- 56.

Daskyleion'da Doğu Yunan ve Doğu Yunan Etkili Seramik İthalatı

- Kökten, Z. T. H. (1987). *Manisa Arkeoloji Müzesi'ndeki erken Fikellura türü buluntu grubu özellikleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Lemos, A. A. (1986). 'Archaic Chian Pottery', In *Chios: A Conference at the Homereion in Chios 1984*. (Ed. Boardman. J., Vaphopoulou-Richardson, C. E), Oxford: Clarendon Press. s. 233-249.
- Özgünel, C. (1978). "Spätgeometrische Keramik in Bayraklı (Alt-Smyrna)" *Paris-Naples: Colloques Internationaux du Centre national de la Recherche Scientifique N.569 Sciences Humaines*, s.17-26.
- Özgünel, C. (1979). *Karia Geometrik Seramiği I*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Ploug, G. (1973). *Sukas II. The Aegean, Corinthian and Eastern Greek Pottery and Terracottas. Publication of the Carlsberg Expedition to Phoenicia 2. Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab. Historisk-Filosofiske Skrifter 6. 2.*Kobenhavn: Munksgaard.
- Posamentir, R. (2002). "Funde aus Milet: XII. Beobachtungen zu archaischen Deckeln. Tierfries und Graue Ware". *Archäologischer Anzeiger* 9- 26.
- Posamentir, R. (2006). "The Greek in Berezan and Naukratis: A Similar Story". (Ed. A. Villing-U. Schlotzhauer), *Naukratis: Greek Diversity in Egypt, Studies on East Greek Pottery and Exchange in the Eastern Mediterranean* London:The British Museum Press. s.159-167.
- Posamentir, R., Solovyov, S. (2006). "Zur Herkunftsbestimmung archaisch-ostgriechischer Keramik: die Funde aus Berezan in der Eremitage von St. Petersburg", *Istanbul Mitteilungen* 56, 103- 128.
- Schaus, G. P. (1986). "Two Fikellura Vase Painters". *Annual of the British School at Athens* 81, 251- 95.
- Schaus, G. P. (1992). "Archaic Imported Fine wares from the Acropolis, Mytilene". *Hesperia* 61, 355- 374.
- Schaus, G. P. (1996). "The Distribution of Chian and Fikellura Pottery in East Greece". *Münster Beiträge zur antiken Handelsgeschichte* 15, 30- 42.
- Schiering, W. (1968) "Aus einem ostgriechischen Kindergrab". *Berlin Staatliche Museen* 18,1-6.
- Schlotzhauer, U. (2001). "Ausgewählte Beispiele ostgriechischer Keramik aus Naukratis im Blickwinkel neuer Forschungen". *Naukratis. Die Beziehungen zu Ostgriechenland, Ägypten und Zypern in archaischer Zeit. Akten der Table Ronde Mainz, November 1999* (Ed. U. Höckmann/D. Kreikenbom), Möhnesee: Bibliopolis. s.111- 125.
- Schlotzhauer, U., Villing, A. (2006). "East Greek Pottery from Naukratis: The Current State of Research". (Ed. A. Villing- U. Schlotzhauer), *Naukratis: Greek Diversity in Egypt, Studies on East Greek Pottery and Exchange in the Eastern Mediterranean* London:The British Museum Pres. s. 53-68.
- Sokolov, G. I. (1974). *Antique Art on the Northern Black Sea Coast*. Leningrad:Aurora Art Publishers.
- Ullrich, F. (1999). "Die archaische Nekropole von Assos". *Asia Minor Studien* 31, Bonn: Dr. Rudolf Habelt.
- Vallet, G., Villard, F. (1955). "Megara Hyblaea. Lampes du VIIe siècle et chronologie des coupes ioniennes". *MEFR* 67. s. 7-34.
- Walter, H. (1968). *Samos V. Frühe samische Gefässe. Chronologie und Landschaftsstile ostgriechischer Gefässe*, Bonn.
- Walter-Karydi, E. (1973). *Samos VI,1. Samische Gefässe des 6. Jahrhunderts v.Chr. Landschaftsstile ostgriechischer Gefässe*, Bonn.